

БУРКИНСЬКИЙ Б.В.

акад. НАН України,

д-р екон. наук, проф.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ

Французький бульвар, 29, м. Одеса, Україна, 65044

E-mail: oss_iprei@ukr.net

Orcid.org/0000-0001-9303-0898

ЛИСЮК В.М.

д-р екон. наук, проф.

зав. відділом ринкових механізмів і структур

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ

Французький бульвар, 29, м. Одеса, Україна, 65044

E-mail: vlysiuk@ukr.net

Orcid.org/0000-0001-8766-4325

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ІНТЕГРАЦІЇ ТОВАРНИХ РИНКІВ ЯК ШЛЯХ ПРИСКОРЕНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Актуальність. В статті наведено дослідження сутності економічних механізмів ринкової інтеграції, інтеграційні механізми, які є рушійною силою та засобом прискореного розвитку ринків реального сектору економіки при керованому їх застосуванні. Наведено аналіз впливу різних інтеграційних механізмів на розвиток товарних ринків. Розкривається сутність методології формування інтеграційних механізмів для прискореного розвитку національних товарних ринків.

Мета та завдання. Метою статті є визначення механізмів інтеграції товарних ринків, які можуть бути застосовані для їх прискореного розвитку.

Результати. Таким чином, в залежності від поставленої мети щодо напрямків та засобів розвитку можуть формуватись чи обиратись з переліку існуючих економічні механізми, що спроможні реалізовувати мету інтеграції та її конкретних завдань. Їх ми можемо визначати як «інтеграційні механізми».

Сьогодні, як ми вже визначали, економіка має в своєму арсеналі цілу низку механізмів, які можуть бути застосовані для реалізації мети ринкової інтеграції, тобто сприяти об'єднанню.

Визначення природи інтеграційних механізмів та можливостей їх впливати на ринкову рівновагу, а відтак і на ефективність ринку, дозволить своєчасно реагувати на ринкові дисбаланси та впроваджувати необхідні управлінські заходи щодо цілеспрямованого включення в дію відповідних інтеграційних механізмів.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в надрах товарного ринку, мають певні причини та природу. При цьому, у результаті дії інтеграційних механізмів, на ринку виникають, як правило, нові – «інтегровані структури», а також новий вид послуг (функцій) таких як, сервісне обслуговування, доробка товарів та інші.

Висновки. Таким чином завдання статті досягнуто - розроблена методологія формування механізмів ринкової інтеграції. Для досягнення головної мети прискореного розвитку необхідно застосовувати чітко спрямовану політику створення інституціональної бази сприяння гнучкому впровадженню інтеграційних механізмів на вітчизняний ринок з залученням малих та середніх підприємств (МСП).

Методологічною основою цільового формування комплексу різномірних за способом, об'єктами та інструментами інтеграційних механізмів – є їх спільна єдина мета – прискорений розвиток товарних ринків та підвищення їх ефективності.

Ключові слова: товарний ринок, інтеграційні механізми, контракція і субконтракція, кооперація, лізинг, франчайзинг, аутсорсінг, логістика.

BURKINSKYI B.V.

Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine,

Dr. Econ. Sciences, Professor

director

Institute of market problems and economic&ecological researches of the

National Academy of Sciences of Ukraine, Frantsuzkyi boulevard, 29, Odessa, 65044

E-mail: oss_iprei@ukr.net

Orcid.org/0000-0001-9303-0898

LISYUK V.M.
Dr.Sc. (Economics), Prof.
Institute Of Market Problems And Economic &
Ecological Research of the National Academy Of Sciences Of Ukraine
Frantsuzskiy Boulevard, 29, Odessa, Ukraine
E-mail: vlisyuk@ukr.net
Orcid.org/0000-0001-8766-4325

METHODOLOGY OF FORMING MECHANISMS OF INTEGRATION OF COMMODITY MARKETS AS A DEVELOPMENT OF ECONOMY

Topicality. The article presents the study of the essence of economic mechanisms of market integration, integration mechanisms, which are the driving force and means of accelerated development of markets of the real economy sector under the controlled use of them. The analysis of the influence of various integration mechanisms on the development of commodity markets is presented. The essence of the methodology of formation of integration mechanisms for accelerated development of national commodity markets is revealed.

Aim and tasks. The purpose of the article is to identify the mechanisms of integration of commodity markets, which can be used for their accelerated development.

Research results. Depending on the goal set for the directions and means of development, existing economic mechanisms capable of realizing the goal of integration and its specific tasks can be formed or selected from the list. We can define them as "integration mechanisms".

Today, as we have already said, the economy has in its arsenal a number of mechanisms that can be used to realize the goal of market integration, that is, to promote the unification.

Determining the nature of the integration mechanisms and their ability to influence the market equilibrium, and hence the market efficiency, will allow timely response to market imbalances and implement the necessary management measures for the purposeful integration into the operation of the relevant integration mechanisms.

Integration processes occurring in the depths of the commodity market have certain causes and nature. At the same time, as a result of integration mechanisms, in the market, as a rule, new, "integrated structures", as well as a new type of services (functions) such as service, goods refinement, and others occur.

Conclusions. Thus, the article's goal was achieved - the methodology of forming market integration mechanisms was developed. In order to achieve the main goal of accelerated development, it is necessary to apply a clearly directed policy to create an institutional basis for facilitating the flexible implementation of integration mechanisms on the domestic market with the involvement of small and medium enterprises (SMEs).

The methodological basis for the purposeful formation of a complex of heterogeneous methods, objects and instruments of integration mechanisms is their common goal: accelerated development of commodity markets and increase their efficiency.

Key words: commodity market, integration mechanisms, contracting and subcontracting, cooperation, leasing, franchising, outsourcing, logistics.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Нестабільність стану сучасної економіки, яка проявляється у незадовільному рівні макроекономічних показників та у невисоких рейтингах, які виставляють міжнародні рейтингові агенції, актуалізує проблему взаємодії й координації діяльності суб'єктів господарювання. Вирішення цієї проблеми вбачається у пошуку ефективних форм організації взаємодії та координації діяльності усіх господарюючих суб'єктів, що дозволяє об'єднати їх у єдиний ефективний для держави ринковий процес. Інтеграція суб'єктів в межах товарних ринків, в яких вони функціонують – одна з таких форм. Специфіка формування й розвитку ринкових відносин в Україні обумовлює необхідність поглибленого дослідження теоретичних і практичних аспектів функціонування інтеграційних механізмів, тобто механізмів, що спрямовані на об'єднання елементів ринку, які мають слугувати прискореному економічному розвитку держави.

Аналіз останніх публікацій з даної проблеми. Теоретичні й методологічні питання економічної інтеграції висвітлені в роботах М. Анохіної, В. Баласса, О. Білоруса, О. Богданова, Г. Гегеля, Б. Кедрова, О. Косіюк, М. Кристофера, Г. Павельцига, П. Сорокіна, О. Челнокової та інших учених [1-5]. Дослідженню природи господарських і економічних механізмів функціонування господарюючих суб'єктів в ринках присвячені роботи В. Гейца, Б. Райзберга, В. Сиденко, Є. Стародубцева, В. Симоненко, В. Столярова, Л. Васечко, Л. Гурвіца, Р. Майерсона, Е. Маскіна та інших економістів [6-9]. До цього залучились і автори статті [1, 2, 9, 11, 13]. Водночас недостатньо дослідженим залишається питання природи й практичного функціонування інтеграційних механізмів в ринковому аспекті.

Формування цілей дослідження. Метою представленого в статті дослідження є визначення та впровадження методології формування механізмів інтеграції товарних ринків на основі обґрунтування концептуальної сутності інтеграційних механізмів та мети їх практичного впровадження в секторах товарних ринків. Процес дослідження окреслив низку завдань, а саме:

- систематизація видів інтеграційних механізмів з точки зору можливості їх застосування для об'єднання ринкових елементів, а також позитивних і негативних наслідків їх функціонування в секторах ринків;
- визначення векторів практичної дії інтеграційних механізмів в стратегічних ринках України;
- обґрунтування концепції формування активної інтеграційної політики держави, як зовнішньої так і внутрішньої.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Сучасна практика надала можливість спостерігати утворення різних об'єднань на різних рівнях, як міжнародних, так і внутрішньодержавних і при їх утворенні, застосовувались інтеграційні механізми. І, в першу чергу, це стосується процесів та механізмів інтеграції, як способу проникнення продукції крупних ТНК на нові ринки інших країн. З одного боку це тягне за собою процеси офілювання компаній (створення в базовій країні дистриб'юторських філій, дочірніх відділень, пристосування місцевої реклами, організацію сервісного обслуговування, збиральних цехів тощо), а з іншого – за рахунок створення відповідної бази створюються сприятливі умови для виходу на ринки сусідніх та інших країн регіону та світу. Експорт товарів на закордонні ринки, який супроводжується створенням відповідних логістичних структур для обслуговування (продажу) цих товарів, теж можна вважати одним з видів інтеграції. У такому разі інтеграція, як правило, ініційована і організована ТНК, набуває суто ринкових ознак, тому що сприяє розширенню географічних меж ринків відповідних товарів. Дослідженням цих процесів займається теорія глобальних ланцюгів вартості, в якій ще багато білих плям, зокрема у сфері розподілу доданої вартості між суб'єктами глобального ланцюга. На наш погляд, певні аспекти цієї теорії перетинаються з теорією ринкової інтеграції, що ми розглянемо в подальшому в цій статті

В економічній теорії природу інтеграції вчені визначають у площині трьох основних підходів:

- 1) процесного – інтеграція як процес поєднання частин в єдине ціле;
- 2) структурно-функціонального – інтеграція як стан або результат;
- 3) змістовного – інтеграція як механізм [3,4,5,10].

Деякі науковці трактують економічну інтеграцію як процес взаємного пристосування окремих суб'єктів господарювання, що веде до утворення системи впорядкованих відносин між ними. Така система характеризується наявністю більш чи менш тривалих зв'язків, які регулюють дії учасників щодо виконання загальних завдань і сприяють організаційному оформленню їх діяльності [5,6].

Традиційно в економічній теорії за рівнями управління розрізняють такі види інтеграційних процесів [4,5,10]:

1. Вертикальна інтеграція – об'єднання підприємств (груп підприємств і організацій), пов'язаних єдиним виробничо-збутовим ланцюгом.

2. Горизонтальна інтеграція – внутрішньогалузеве об'єднання підприємств, що функціонують в рамках єдиного технологічного ланцюга.

3. Конгломератна (кругова) інтеграція – об'єднання різних, не пов'язаних між собою підприємств, які знаходяться на різних стадіях виробництва й функціонують в різних секторах економіки.

Деякі учені виділяють родову (паралельну) інтеграцію, яка характеризує об'єднання підприємств, що випускають взаємозалежні товари. За географічною ознакою інтеграційні угоди можна розділити на локальні, регіональні, національні, міжнародні й транснаціональні. Інтеграція в сучасній практиці є об'єктивним процесом, що базується на економічній доцільності й вмотивованості підприємств, входження яких до інтегрованої структури обумовлюється наступними чинниками:

- можливість розвитку в довгостроковій перспективі, зниження ризику;
- багатоцільове спільне використання виробничих потужностей;
- економія на масштабі виробництва;
- збільшення можливостей подолання бар'єрів та доступу до технологій, ринків, ресурсів;
- внутрішньо-фірмовий трансферт інформації, технічного й управлінського досвіду;
- заміни неефективного менеджменту на ефективний;
- диверсифікованість діяльності;
- концентрація і координація товаропотоків, збутових мереж тощо.

Таким чином, в залежності від поставленої мети щодо напрямків та засобів розвитку можуть формуватись чи обиратись з переліку існуючих економічні механізми, що спроможні реалізовувати мету інтеграції та її конкретних завдань. Їх ми можемо визначати як «інтеграційні механізми».

Сьогодні, як ми вже визначали, економіка має в своєму арсеналі цілу низку механізмів, які можуть бути застосовані для реалізації мети ринкової інтеграції, тобто сприяти об'єднанню.

Розглянувши понятійний апарат щодо категорії «ринкова інтеграція» або «інтеграція ринку», а також щодо економічних механізмів взагалі та механізмів інтеграції зокрема, ми можемо прийти до висновку, що будь-які економічні механізми, що мають на меті та застосовуються до розвитку економічних систем ринкового типу, можуть бути застосовані до реалізації мети «ринкової інтеграції», якщо вони сприяють досягненню цієї мети шляхом об'єднання будь-яких елементів ринку – активів суб'єктів ринку, їх функцій, технологій, товарних потоків, організаційних ресурсів тощо.

Таким чином в залежності від поставленої мети щодо напрямків та способів розвитку можуть формуватись чи обиратись з переліку існуючих механізмів ті, що спроможні реалізовувати мету інтеграції, та її конкретних завдань.

А якщо звернутись до ринкової економіки, в якій значна частина процесів відбувається безвідносно до управління ними з боку будь-яких суб'єктів, а під дією об'єктивних ринкових законів, то слід зазначити, що механізми інтеграційної взаємодії, як між ринковими суб'єктами в середині ринку, так і з зовнішніми суб'єктами можуть об'єктивно включатись стихійно (безвідносно до зовнішнього втручання). Тобто спонукальні мотиви щодо включення в дію інтеграційних механізмів можуть зароджуватись (виникати) під дією ринкових законів. Так, закон рівноваги між попитом та пропозицією, порушення якого призводить до виникнення дисбалансу між відповідними секторами ринку, вимагає включення одного з інтеграційних механізмів для вирівнювання цього дисбалансу, наприклад: кооперацію чи аутсорсинг, або створення вертикальних об'єднань (холдингів) тощо.

Визначення природи інтеграційних механізмів та можливостей їх впливати на ринкову рівновагу, а відтак і на ефективність ринку, дозволить своєчасно реагувати на ринкові дисбаланси та впроваджувати необхідні управлінські заходи щодо цілеспрямованого включення в дію відповідних інтеграційних механізмів.

Для детального, всебічного і глибинного дослідження інтеграції, як явища і економічної категорії, автори ввели поняття «ринкова інтеграція», як акцентованого змістовного поняття економічної інтеграції. Обґрунтування цього, базується на наступних трьох висновках:

1. ринок, (у першу чергу – товарний) є складовим самостійним елементом економічної системи ринкового типу, у якому відбуваються (у його межах) всі (майже всі) економічні процеси, що й у масштабах національної економіки. Тобто ринок можна уявити, як міні-модель економічної системи, який є гнучким економічним організмом, що може самостійно функціонувати і розвиватись в структурі державної економіки і поза її межами;

2. ринок, як інтегрована економічна система, у якій господарюючі суб'єкти, що належать до різних його секторів: сировинного, переробного, інфраструктурного та споживчого, об'єднані у єдиний відтворювальний цикл вертикальними інтеграційними зв'язками – механізмами товарно-грошового обміну [9]. Але слід зазначити, що не у всіх випадках існуючі ринки можливо визначати як інтегровані, виходячи з того, що на деяких з них відсутні ринкові елементи чи структури (наприклад: логістичні центри, сучасно обладнані склади, перевантажувальні комплекси, сервісні центри, комплекси по доробці товарів тощо), що здатні об'єднувати товарні потоки у єдиний логістичних ланцюг;

3. товарний ринок (який ми відносимо до ринків реального сектора економіки), як і вся економіка, не є застиглою системою – у нього постійно відбуваються трансформаційні процеси, у яких беруть участь не тільки безпосередньо його суб'єкти, а й суб'єкти інших ринків. До таких процесів відносяться: об'єднання господарюючих суб'єктів за різними механізмами шляхом, наприклад, злиття, поглинання або придбання часток активів, а також, відокремлення, банкрутство, утворення і вихід на ринок нових суб'єктів, укладення нових зв'язків між ними, або розривання старих, об'єднання або перерозподіл функцій суб'єктів ринків збуту, технологій тощо.

Таким чином на ринку відбуваються постійні інтеграційні трансформації у результаті дії інтеграційних механізмів. Це може супроводжуватись порушенням ринкової рівноваги між попитом і пропозицією, виникненням дефіциту, або надлишку товарного запасу, ціновими коливаннями тощо. Тобто, на товарному ринку, відбуваються всі процеси з відповідними наслідками, що загалом і в національній економічній системі.

Мета інтеграційних процесів, що відбуваються на товарних ринках, полягає у об'єднанні господарюючих на ринку суб'єктів у єдиний цілісний процес (цикл) відтворення споживчої вартості товару, що обертається на ринку. При цьому, мета інтеграції товарного ринку відображається комплексом наступних завдань:

- підвищення ефективності господарюючих суб'єктів на ринку;
- покращення інвестиційної привабливості ринку для залучення інвестицій (у тому числі іноземних);
- подолання диспропорцій, що виникають на ринку;
- підвищення ефективності функціонування ринку в цілому;
- створення умов для міжнародної інтеграції стратегічних ринків – вихід на зовнішні ринки.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в надрах товарного ринку, мають певні причини та природу. При цьому, у результаті дії інтеграційних механізмів, на ринку виникають, як правило, нові – «інтегровані структури», а також новий вид послуг (функцій) таких як, сервісне обслуговування, доробка товарів та інші (табл. 1).

Таблиця 1

Інтеграційні механізми, що відбуваються на ринку

№	Види механізмів інтеграції	№	Інтегровані структури
1.	Злиття	1.	Корпорації
2.	Поглинання	2.	Холдинги
3.	Придбання	3.	Кооперативи
4.	Контрактація, субконтрактація	4.	Кластери
5.	Оренда- суборенда	5.	Асоціації
6.	Кооперація	6.	Спільні підприємства (СП)
7.	Лізинг	7.	ТНК
8.	Франчайзинг	8.	Підприємницькі мережі
9.	Аутсорсінг	9.	Офільовані підприємства
10.	Державно-приватне Партнерств	10.	Логістичні центри
11.	Концесія		

Співставляючи механізми інтеграції і результати їх дії, можливо відмітити, що в результаті дії таких механізмів, як: злиття, поглинання, придбання часток активів, виникають такі нові інтегровані структури, як: корпорації, холдинги, ТНК. А такі інтеграційні механізми, як кооперація, лізинг, франчайзинг, аутсорсінг, що діють на договірній основі, сприяють утворенню інших не менш ефективних таких інтегрованих структур, як – асоціації, кооперативи, кластери, СП, підприємницькі мережі.

В залежності від сполучення виду та учасників ринкової інтеграції, можливо розглядати наступні види інтеграції:

- суб'єктна - об'єднання активів підприємств-господарюючих суб'єктів ринку;
- функціональна - об'єднання та перерозподіл (передача) функцій, виконання робіт, ресурсів, технологій та прав користування товарним знаком суб'єктів ринку;
- товарна - залучення товарів (послуг) іншого ринку для виконання робіт (функцій) суб'єктами даного ринку (тара, обладнання, упаковка, транспортні послуги тощо);
- логістична - організація оптимальних логістичних схем товароруку на ринку з мінімальними витратами часу, матеріальних і фінансових ресурсів з регламентацією дотримання учасниками ринку логістичних схем.

Як вже було визначено раніше, інтеграційні процеси економічних систем базуються на механізмах об'єднання господарюючих суб'єктів та всіх інших елементів ринку, при чому, особливість дій цих механізмів полягає в тому, що інтегруючі суб'єкти не завжди можуть відноситись до одного сектору товарного ринку, і навіть до одного ринку. Мається на увазі, що можлива інтеграція між суб'єктами різних ринків [9, 15].

Проведений авторами аналіз дозволив спрогнозувати можливі наслідки інтеграції, що відбуваються на товарних ринках (табл. 2).

Якщо позитивні наслідки нами достатньо обґрунтовані, то причиною негативних наслідків є недосконалість інституціональної бази застосування інтеграційних механізмів, визначених у таблиці 1. Ми вважаємо, що існуючі законодавчі та нормативні акти, що регламентують впровадження тих чи інших інтеграційних механізмів потребують значного вдосконалення, особливо в частині їх

Позитивні і негативні наслідки інтеграції

Позитивні	Негативні
<ol style="list-style-type: none"> 1. Укрупнення виробництва товарів та послуг (ефект масштабу) 2. Залучення інвестицій у розвиток 3. Залучення технологій 4. Скорочення транзакційних витрат 5. Можливість формування крупнотоварних партій 6. Вихід на зовнішні ринки 7. Знання бар'єрів товароруку в межах побудованої в результаті інтеграції ефективної логістики. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Домінуюче становище на ринку (зловживання) 2. Нав'язування умов контрагентам (постачальникам, споживачам) 3. Пригнічення діяльності суб'єктів інших секторів 4. Створення бар'єрів виходу на ринок інших суб'єктів (у тому числі іноземних). 5. Залишається поза межами ефективної логістики певна частина господарюючих суб'єктів ринку МСП 6. Часткова (повна) втрата самостійності.

підзаконного наповнення розробкою і впровадженням: положень, методик, інструкцій, наказів тощо. Найбільш слабкою частиною законодавчої бази також є те, що більшість законів носить скоріше інформативний характер і не може бути документом прямої дії, крім того, в них відсутня частина щодо відповідальності за їх невиконання, що мало б сприяти їх активному застосуванню. На наш погляд, ці питання потребують додаткового дослідження

Розглянемо більш детально аналіз характеру і ступеню впливу на ринок кожного з визначених механізмів.

Контрактація і субконтрактація. Немає особливої потреби розглядати загальновідомий механізм «контрактації», що означає укладення контракту. Отже, в ринковій економіці ці відносини між всіма учасниками ринкових економічних процесів будуються на контрактації, тобто на укладанні між ними відповідних договорів, угод – контрактів щодо: виконання робіт, послуг, постачання продукції, обміну товарів (послуг) чи їх придбання - продажу тощо. Без цього не уявляються ринкові відносини між будь-якими економічними суб'єктами і на цьому базується сам принцип функціонування будь-якого ринку.

Контрактація – це механізм узгодження (об'єднання, чи зближення) економічних інтересів двох, як правило, суб'єктів ринку.

Субконтрактація за своєю природою споріднена з контрактацією лише в більшій мірі стосується довготермінових угод здебільшого на ринках промислової продукції.

Оренда. Господарюючі суб'єкти, що володіють професійними навиками, технологіями або іншими оборотними засобами, але не мають основних засобів, можуть застосовувати механізм їх оренди для виходу на відповідний ринок. При цьому, збігаються чи узгоджуються інтереси орендодавця і орендаря. Перший отримує за своє орендоване майно кошти, а другий – їх заробляє шляхом оренди майна першого, налагодження бізнесу та створення робочих місць.

З іншого боку, орендар, виходячи на ринок, долають бар'єри, які виникають через відсутність у них власних основних засобів. Крім того, виходячи на ринок, вони сприяють створенню конкурентного середовища на відповідному його секторі (сфері діяльності) і, відповідно, об'єднують у логістичний ланцюг (відтворювальний цикл) в процес коло обігу на ринку відтворювальної вартості товару (послуги).

Так розвивались в містах України ринки побутових, транспортних, юридичних та інших послуг, відповідні ніші, на яких займали суб'єкти МСП.

Кооперація. Сьогодні в Україні на багатьох ринках в окремих їх секторах переважають мілкі та середні підприємства. Особливо це помітно на сільськогосподарських ринках, таких як ринки: молока (сировинний сектор, овочів, фруктів, ягід тощо). В результаті виникає дисбаланс у відносинах між сировинним та переробним секторами, причиною якого є різниця між продуктивністю дрібнотоварного виробництва суб'єктів сировинного сектору та більш технічно оснащеного крупно товарного виробництва суб'єктів переробного сектора. Відповідним чином виникає конфлікт інтересів між ними у сфері ціноутворення, якості при постачанні товару від виробників одного сектора – іншому. Отже, неефективна організація відстаючого сектора сьогодні потребує негайної її модернізації. Ця модернізація має полягати в укрупненні суб'єктів цього сектору ринку та, відповідно, масштабів виробництва. І в цьому питанні одним з ефективних механізмів вирішення цієї

проблеми є кооперація, тобто створення відповідних кооперативів шляхом об'єднання приватних власників корів [7,12,14].

Лізинг. Економічна доцільність лізингу, що полягає у придбанні основних засобів у формі лізингу(тобто кредиту) дозволяє знизити податкове навантаження підприємства, зокрема, платежі за лізинговими договорами зменшують базу оподаткування. А саме прискорена амортизація дозволяє балансоутримувачу знижувати базу для розрахунків податків на майно і також податку на прибуток.

Лізинг, як полегшена форма оренди з наступним викупом полегшує підприємцям вихід на ринок і тим самим позитивно впливає на його розвиток. Застосовуючи механізми лізингу у різних сферах доцільно стимулювати його впровадження для розвитку тих секторів ринку, на яких застосовується дороге обладнання (техніка), наприклад, на ринках: прокату автомобілів, послуг з обробки землі та збору врожаю, виконання земляних та будівельних робіт тощо.

Франчайзінг. Придбання прав на ведення бізнесу під товарним знаком (брендом) продавця (франчайзера) з використанням розробленої, усталеної відпрацьованої бізнес-моделі полегшує отримувачу – франчайзі виходити на ринок і конкурувати на ньому не від свого імені, а від імені відомого, розкрученого бренда. Це накладає певні обов'язки на франчайзі щодо виконання ним цивілізованих правил поведінки на ринку, а саме дотримання:

-відповідної якості товарів (послуг), фінансової та податкової дисципліни тощо, що, безумовно, позитивно впливає на ринок та сприяє збільшенню обсягу товарообігу на ньому, і навпаки, зменшенню його тіньової частки чи сектору.

Франчайзінг, як механізм полегшує франчайзі виходити на ринки тих країн, де такий бізнес був відсутній, тобто сприяє розширенню географічних меж відповідного товарного ринку. Франчайзінг об'єднує інтереси франчайзера та франчайзі шляхом об'єднання їх бізнесу під однією торговою маркою (брендом). За таким механізмом розвивають свої ринки відомі у світі корпорації: Mac. Donald`s, Nutelle, Boeing, Аеробус.

Аутсорсінг, як економічний механізм взаємовідносин між суб'єктами ринку передбачає передачу частини робіт (функцій) малоефективних для одного підприємства – іншому, які в силу своєї специфіки (малих масштабах, не значної вартості фондів, спеціалізації, наявності відповідного персоналу тощо) здатний їх (роботи) виконувати більш ефективно. У цьому спостерігається взаємна вигода обох сторін (об'єднання їх інтересів) – перші економлять на неефективних витратах, другі – підвищує свою зайнятість і, відповідно, доходність. При цьому, на ринку зменшується кількість неефективно діючих суб'єктів, певним чином знімаються бар'єри на шляху товароруку, скорочується його час за рахунок прискорення товарообмінних операцій.

Аутсорсінг також сприяє розширенню географічних меж ринку, як в середині країни, так і поза її межами якщо функції чи роботи у вигляді замовлень чи субконтрактації передаються іноземним виконавцям. Найчастіше це спостерігається при виробництві технологічно-складних виробів. Наприклад, на ринках: літакобудування, верстатобудування, судно будівництво, ракетобудівництво тощо.

Якщо розглядати окремі види аутсорсінгу, то при виробничому аутсорсінгу партнерам передається виробництво товарів, при бухгалтерському – виконання бухгалтерських функцій, при ритейл аутсорсінгу - виконання транспортних, складських та інших логістичних функцій, при ІТ аутсорсінгу – програмне забезпечення та обслуговування ІТ систем, та інші.

Особливо звертає на себе увагу ритейл аутсорсінг, який сприяє ефективному продажу товару даного ринку і, відповідно, завдяки професійній роботі на споживчому секторі ринку – збільшенню обсягів продаж, а значить – й самого ринку.

Державно-приватне партнерство. Досвід як економічно розвинутих країн, так і країн, що розвиваються та вирішують складні завдання з відбудови національної економіки в несприятливих умовах доводить, що проекти в сфері ДПП дозволяють в стислі строки залучити приватний капітал в інфраструктурні проекти та забезпечити стрімке економічне зростання, як в цілому самих стратегічних для держави ринків, так і окремих їх господарюючих суб'єктів, які стримували ринкове зростання.

Проекти державно-приватного партнерства найчастіше полегшують вихід на світові ринки, активізують залучення іноземних інвестицій у реальний сектор економіки. Особливе значення ДПП має для економіки регіонів та міст, де на його основі відбувається розвиток місцевих ринків товарів та послуг. Наприклад, виділення земельних ділянок приватному інвестору для будівництва необхідних місту виробничих чи інфраструктурних комплексів, дозволить ефективно вирішити проблеми, наприклад, у сфері житлово-комунального господарства, а саме: зменшити тарифи на послуги, підвищити якість тепlopостачання та інших послуг тощо.

Так, в Європі в проекти ДПП було залучено у 2013 році – 16,3 млрд., а в 2014 році, відповідно, 18,7 млрд. євро. А Туреччина за рахунок механізмів ДПП, втричі збільшила ВВП протягом останніх 10 років і змогла залучити \$ 115 млрд. інвестицій в 193 проекти ДПП, які були спрямовані у: енергетику (76 проектів), дорожню інфраструктуру (29 проектів), порти та портову інфраструктуру (21 проект), аеропорти (19 проектів) тощо. Отже, використання механізмів ДПП може корінним чином змінювати цілі галузі, при цьому доля приватних інвестицій в галузі складає у Туреччині 90 %.

Метою впровадження механізмів державно-приватного партнерства є створення умов для підвищення ефективності проектів, які є стратегічно важливими для держави. При цьому, важливо відмітити, що об'єкти, збудовані за принципом державно-приватного партнерства, не підлягають приватизації і перебувають у державній або комунальній власності на весь термін дії договору про ДПП.

Концесія. Роль концесій у світовій економіці зростає, так якщо протягом ХХ сторіччя механізми концесії знаходили застосування переважно у надрокористуванні - добування корисних копалин: вугілля, нафта, газу, залізної руди та інше, ТО у ХХІ сторіччі ці механізми розширили сферу діяльності.

Суспільство усвідомило, що механізми концесії є досить ефективними засобами залучення приватних, у тому складі іноземних інвестицій, у розвиток національних, особливо стратегічних ринків.

Зокрема створення і ефективна експлуатація дозволених законом об'єктів, які в свою чергу стають ефективними господарюючими суб'єктами відповідних ринків є дієвим засобом розвитку цих ринків, наприклад, застосування концесійних механізмів дозволяє розширити обсяги та поліпшити якість надання: залізничних, комунальних, транспортних ПОСЛУГ, в сфері міських та міжміських перевезень, морських портів, аеропортів тощо.

Слід зазначити, що часто механізми концесії підкріплюються механізмами державно-приватного партнерства, що дозволяє більш ефективно реалізовувати важливі національні і регіональні проекти і, розвивати відповідні ринки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином завдання статті досягнуто - розроблена методологія формування механізмів ринкової інтеграції, яка включає:

1. Визначення поняття ринкової інтеграції, її сутності, мети, переліку ринкових елементів, що спроможні до сприйняття інтеграційних процесів.

2. Досліджені механізми економічної інтеграції та визначені ті з них, що сприяють саме інтеграції товарних ринків.

3. Досліджені механізми ринкової інтеграції та визначені інструменти та способи їх впливу на об'єднання ринкових об'єктів для досягнення мети інтеграції – прискорений розвиток ринку.

4. Досліджені можливості застосування інтеграційних механізмів на деяких стратегічних товарних ринках та доведено, що їх стихійне виникнення або впровадження з ініціативи корпорацій лише частково створює певні умови розвитку цього ринку.

Для досягнення головної мети прискореного розвитку необхідно застосовувати чітко спрямовану політику створення інституціональної бази сприяння гнучкому впровадженню інтеграційних механізмів на вітчизняний ринок з залученням малих та середніх підприємств (МСП).

Методологічною основою цільового формування комплексу різномірних за способом, об'єктами та інструментами інтеграційних механізмів – є їх спільна єдина мета – прискорений розвиток товарних ринків та підвищення їх ефективності.

Отже, подальші дослідження мають передбачати можливості включення інтеграційних механізмів, що досліджувались в наданому матеріалі у контексті розвитку всього ринку окресленого логістичною його структурою і, в першу чергу, з урахуванням інтересів держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буркинський Б.В. Методологические и прикладные основы исследования национальных и региональных интересов (социо-эколого-экономический контекст) / Б.В. Буркинський, В.Н. Степанов; НАН України, Ін-т пробл. ринка и экон.-экол. исслед. – Одеса, 2011. – 74 с.

2. Буркинський Б.В. Інструменти захисту інтересів вітчизняних експортерів за кордоном / Потенціал підприємництва в парадигмі сталого розвитку регіонів України / ППРЕД НАН України та ін.; [відпов. ред. д.е.н., проф., акад. НАН України Б.В. Буркинський; д.е.н., проф. А.І. Бутенко]. – Одеса: Інтерпрінт, 2012. – 166 с.

3. Комкова Е.Г. Развитие теории международной экономической интеграции в Канаде / Е.Г. Комкова // США-Канада: экономика-политика-культура. - 2010. - №6. - С. 63-78.
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1. / Ред кол. : Мочерний С.В. (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2002. – 864 с.
5. Balassa B. The Theory of Economic Integration. Homewood, IL: Richard D.Irwin, 1961.
6. Ивантер В.В. Экономическая и технологическая кооперация в разрезе секторов ЕЭП и Украины / В.В. Ивантер // Евразийская экономическая интеграция. Науч.-аналитич. Журнал. - № 1, 2014. – С. 7-32.
7. Сиденко В.Р. Глобализация – европейская интеграция – экономическое развитие: украинская модель. Т.2. Европейская интеграция и экономическое развитие. НАНУ. Институт экономики и прогнозирования. Киев, 2011. – 357 с.
8. Лысюк В.М. Воспроизводственная функция товарных рынков / В.М. Лысюк – Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2011. – 225 с.
9. Ушкалова Д.И. Теоретические подходы к исследованию международной экономической интеграции / Д.И. Ушкалова, М.Ю. Головнин — М.: Институт экономики РАН, 2011. – 44 с.
10. Лысюк В.М. Теоретико-сутнісний аналіз економічної інтеграції, як економічного процесу / В.М. Лысюк, Т.В. Деркач // НАН України, Інститут проблем ринку та економіку-екологічних досліджень. - Одеса: ППРЕДНАН України. - 2015, № 59. – С. 194-201.
11. Лысюк В.М. Адаптация украинской экономики к мировым экономическим процессам / В.М. Лысюк // Рыночная экономика: современная теория и практика управления: Сб. науч. тр. ОНУ им. И.И. Мечникова. – Т.6. – Вып. 6. – Одесса, 2003. – С. 299-310.
12. Тараканов Н.Л. Региональные логистические системы: проблемы формирования и развития: монография / Н.Л. Тараканов // НАН Украины, ин-т пробл. рынка и экон.-экол. исследований. - Одесса, 2013. - 312 с.
13. Лысюк В.М. Вплив інтеграційних процесів на ринок електроенергетики України / В.М. Лысюк // Економічний вісник Донбасу, 2013. - №3(33). - С. 211-215.

REFERENCE

1. Burkinskiy, B.V. & Stepanov V.N. (2011). Metodologicheskiye i prikladnyye osnovy issledovaniya natsional'nykh i regional'nykh interesov (sotsio-ekologo-ekonomicheskij kontekst) [Methodological and applied bases of research of national and regional interests (socio-ecological and economic context)]. Odesa, Institute of Prob. market and econ.-eco. research, 74 [in Russian].
2. Burkinskiy, B.V. & Butenko, A.I. (2012). Instrumenty zakhystu interesiv vitchyznyanykh eksporteriv za kordonom / Potentsial pidpryemnytstva v paradyhmi staloho rozvytku rehioniv Ukrainy: materialy nauk.-prakt. konf., 11-12 zhovt. 2012 r., m. Odesa [Tools for protecting the interests of domestic exporters abroad / Potential of entrepreneurship in the paradigm of sustainable development of regions of Ukraine]. Odessa: Interprint, 166 [in Ukrainian].
3. Komkova, Ye.G. (2010). Razvitiye teorii mezhdunarodnoy ekonomicheskoy integratsii v Kanade [Development of the theory of international economic integration in Canada]. 6, 63-78 [in Russian].
4. Mochernyn, S.V. (2002). Ekonomichna entsyklopediya: U trokh tomakh. T.1. [Economic Encyclopedia]. K, Kind. Center "Academy, 864 [in Russian].
5. Balassa B. The Theory of Economic Integration. Homewood, IL: Richard D.Irwin, 1961.
6. Ivanter, V.V. (2014). Ekonomicheskaya i tekhnologicheskaya kooperatsiya v razreze sektorov YEPP i Ukrainy [Economic and technological cooperation in the context of the SES sectors and Ukraine]. Eurasian economic integration. Scientific-analytical. Journal, 1, 7-32 [in Russian].
7. Sidenko, V.R. (2011). Globalizatsiya – yevropeyskaya integratsiya – ekonomicheskoye razvitiye: ukrainskaya model'. T.2. Yevropeyskaya integratsiya i ekonomicheskoye razvitiye [Globalization - European integration - economic development: the Ukrainian model. T.2. European integration and economic development]. Kiev, Institute of Economics and Forecasting, 357 [in Russian].
8. Lysyuk, V.M. (2011). Vosproizvodstvennaya funktsiya tovarnykh rynkov [Reproductive function of commodity markets]. Odesa, Institute of Prob. market and econ.-eco. research, 225 [in Russian].
9. Ushkalova, D.I. & Golovnin, M.YU. (2011). Teoreticheskiye podkhody k issledovaniyu mezhdunarodnoy ekonomicheskoy integratsii [Theoretical approaches to the study of international economic integration]. Moscow: Institute of Economics, Russian Academy of Sciences, 44 [in Russian].
10. Lysyuk, V.M. & Derkach, T.V. (2015). Teoretyko-sutnisnyy analiz ekonomichnoyi intehratsiyi, yak ekonomichnoho protsesu [Theoretical-Essential Analysis of Economic Integration as an Economic Process]. Odesa, Institute of Prob. market and econ.-eco. research, 59, 194-201 [in Ukrainian].
11. Lysyuk, V.M. (2003). Adaptatsiya ukrainskoy ekonomiki k mirovym ekonomicheskim protsessam [Adaptation of the Ukrainian economy to the world economic processes]. Odessa, Market economy: modern theory and practice of management: Sat. sci. tr. ONU them. I.I. Mechnikov, 6, 6, 299-310 [in Russian].

12. Tarakanov, N.L. (2013). Regional'nyye logisticheskiye sistemy: problemy formirovaniya i razvitiya [Regional logistics systems: problems of formation and development]. Odessa, Institute of Prob. market and econ.-eco. research, 312 [in Russian].

13. Lysyuk, V.M. (2013). Vplyv intehratsiynykh protsesiv na rynek elektroenerhetyky Ukrayiny [The Impact of Integration Processes on the Electricity Market of Ukraine]. Economic Bulletin Donbass, 3(33), 211-215 [in Ukrainian].